

Zofia Sokół, *Halina Jadwiga Kamińska (1927–1992)*
pseud. „Pani Ala”, „Ala”, „Rocznik Przemyski” 2002, t.
38, z. 1, s. 103-105, [tam bibliografia]

Halina Jadwiga Kamińska (1927–1992) **pseud. „Pani Ala”, „Ala”**

Urodziła się w Toruniu 19 kwietnia, z ojca Eugeniusza i matki Janiny z Kawranów, w rodzinie wyższego oficera służby wojskowej, który był często przenoszony: do Grodna, do Postaw na Wileńszczyźnie, a stamtąd w 1933 r. do Przemysła, gdzie Halina spędziła większość swego życia. Nauki pobierała w tajnym nauczaniu i w 1946 r. zdała egzamin dojrzałości. Następnie od sierpnia 1946, do lipca 1948 pracowała w charakterze sekretarki i maszynistki w biurze Związku Gospodarstwa Spółdzielczego Oddział w Przemysłu. W 1948 r. rozpoczęła studia na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu we Wrocławiu, a po kilku miesiącach – 4 marca 1949 r. została aresztowana w tzw. „kotle” założonym przez UB. Za samą tam obecność, podejrzenie o przynależność do podziemnej organizacji „Wolność i Niezawisłość” oraz fakt, że była córką wyższego oficera „sanacyjnego”, wytoczono jej i ojcu sprawę o wrogą działalność przeciw Polsce Ludowej. Po okrutnym śledztwie, na podstawie fałszywych oskarżeń, Sąd Śląskiego Okręgu Wojskowego skazał ją na dziesięć lat pozbawienia wolności oraz utratę praw publicznych i obywatelskich na okres pięciu lat. Karę odbywała w więzieniu we Wrocławiu; pracowała w pralni, gdzie złe warunki naraziły ją na utratę zdrowia. Z tego względu na skutek starań rodziny 17 października 1953 r. otrzymała sześciomiesięczną przerwę w odbywaniu kary na poratowanie zdro-

wia, z obowiązkiem meldowania się w biurze MO w Przemyślu. Do więzienia karnego już nie wróciła; po śmierci Stalina rozpoczął się ciąg procesów rehabilitacyjnych, które objęły także Kamińską i wyrokiem Sądu Wojskowego z 9 lipca 1959 r. została ułaskawiona przez Najwyższy Sąd Wojskowy w Warszawie, z braków dowodów winy zrehabilitowana. Następnie 4 września 1960 r. wyrokiem NSW otrzymała odszkodowanie za niesłuszne skazanie, odbytą pięcioletnią karę więzienną, utratę zdrowia i zarobków.

Jesienią 1955 r. rozpoczęła studia polonistyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, które ukończyła w grudniu 1960 r. uzyskując z wyróżnieniem dyplom magistra filologii polskiej z zakresu językoznawstwa pod kierunkiem prof. Witolda Taszyckiego. W czerwcu 1959 r. została zatrudniona w Pracowni Atlasu i Słownika Gwar Polskich w Zakładzie Językoznawstwa PAN w Krakowie pod kierunkiem prof. M. Karasia, gdzie pracowała do marca 1961 r. Ze względów rodzinnych wyjechała do Przemyśla i przez kilka miesięcy (15 marca – 31 października 1961 r.) pracowała na stanowisku kierownika Miejskiej Biblioteki Publicznej. Od 1 listopada 1961 r. podjęła pracę w Katedrze Języka Polskiego pod kierunkiem prof. Stanisława Jodłowskiego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach (obecnie UŚ). W tej uczelni pracowała na stanowisku asystenta do 30 września 1964 r. do czasu przeniesienia się do nowo otwartego Studium Terenowego w Rzeszowie Krakowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej, gdzie zaangażowana została od 1 października 1964 r. na stanowisku starszego asystenta, prowadząc zajęcia

cia z gramatyki opisowej języka polskiego na zasadzie prac zleconych. W tym samym czasie podjęła studia na seminarium doktoranckim w Katedrze Języka Polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, które ukończyła w 1970 r. obroną pracy doktorskiej pt. *Język Michała Pontanusa na tle języka północnopolskich druków* pod kierunkiem prof. W. Taszyckiego ocenionej na bardzo dobrą i opublikowanej w „Studiach Językoznawczych” (1980 t. 5, s. 65-99).

W nowo otwartej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie została zatrudniona na stanowisku adiunkta specjalisty od językoznawstwa w Instytucie Filologii Polskiej w Zakładzie Języka Polskiego. Pełniła szereg funkcji dydaktycznych i społecznych: prowadziła seminaria magisterskie, proseminaria, wykłady monograficzne i kursowe, konserwatoria i ćwiczenia, była opiekunem roku, brała udział w komisjach rekrutacyjnych, w latach 1972–1975 przewodniczyła Wydziałowej Komisji harmonogramowej, pełniła funkcje opiekuna praktyk pedagogicznych, zorganizowała punkt konsultacyjny WSP w Przemyślu. Była członkiem Rady Zakładowej Związku Nauczycielstwa Polskiego i przewodniczącą Komisji Kulturalno-Oświatowej ZNP przy WSP.

W tym czasie brała aktywny udział w życiu naukowym: była członkiem Komisji Językoznawstwa PAN Oddział w Krakowie, Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego w Rzeszowskim Towarzystwie Naukowym oraz Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu, wygłaszała referaty na posiedzeniach członków, na konferencjach naukowych – krajo-

wych i regionalnych oraz wykłady i odczyty dla nauczycieli w Instytucie Kształcenia Nauczycieli i badań Oświatowych i Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym. Rozwijała żywą działalność popularyzatorską w zakresie gramatyki historycznej i historii języka polskiego, jak również z antroponomii regionu przemyskiego oraz dialektologii. Była wysoko cenionym pracownikiem naukowo-badawczym i nauczycielem akademickim prowadzącym „zajęcia dydaktyczne na wysokim uniwersyteckim poziomie merytorycznym i metodycznym” – czytamy w ocenach wystawionych przez dyrektorów Instytutu.

Znała biegle język niemiecki, dobrze francuski, rosyjski, czeski, słowacki i ukraiński, słabo: angielski.

Zainteresowania naukowe H. Kamińskiej ogniskowały się wokół językoznawstwa, onomastyki, dialektologii i historii języka polskiego. Jeszcze w czasie pobytu w Katowicach przygotowała do druku rozprawę *Język „Pieśni Duchownych” Lutra w przekładzie Szymona Krofeya z 1568 roku* („Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP” w Rzeszowie. Ser. Nauki Humanistyczne, 1965 nr 1 cz. 1, s. 115-143; cz. 2, tamże z. 3, s. 387-418). W „Rocznikach Naukowo-Dydaktycznych” w serii „Językoznawstwo” publikowała wiele rozpraw i artykułów naukowych, m.in.: *Język i sprawa autorstwa przekładu „Pasji” z 1643 r.*, *O Michale Pontanusie*, *Dialektyzmy w języku Jana Dorsza z XVIII wieku*; na łamach „Języka Polskiego” opublikowała kilkanaście artykułów; w dziale zbiorowym *Temat wiejski w literaturze polskiej* (red. A. Niewolak-Krzywda, Rzeszów 1978) zajęła się *Gwarą ludową*

w utworze Romana Turka „Moja mama, ja i reszta”.

Drugą najważniejszą pasją Kamińskiej stała się onomastyka miasta Przemyśla. Z tej problematyki opublikowała kilkanaście artykułów o nazwiskach, imionach i formach żeńskich w oparciu o duży materiał źródłowy, liczący blisko 100 zbiorów rękopiśmiennych. Udowodniła, że na polską w swym zrębie antroponimie Przemyśla najsilniejszy był wpływ niemiecki, a dopiero potem kolejno: ukraiński, czeski, węgierski i orientalny. Większość prac z tego zakresu publikowała na łamach „Rocznika Przemyskiego”. Z tematyki przemyskiej zamierzała się habilitować, opracowała rozprawę *Antroponimia dawnej ziemi przemyskiej do końca XVIII wieku*, wykorzystując materiały rękopiśmienne z XVI-XVIII wieku zachowane w Państwowym Archiwum Wojewódzkim w Rzeszowie z siedzibą w Przemyślu, Archiwum Diecezjalnym w Przemyślu, Archiwum m. Wawelu w Krakowie, rzymskokatolickich i greckokatolickich ksiąg metrykalnych, akt sądowych miejskich i wiejskich oraz lustracji wsi i miast. Zakres geograficzny obejmował ziemię przemyską w granicach przed rozbiorami. Ale niestety nie udało się jej przewodu habilitacyjnego doprowadzić do końca ze względu na stan zdrowia, choroby serca mocno nadwężonego więzieniem.

W 1988 r. Kamińska przeszła na emeryturę. Przewadziła nadal zajęcia dydaktyczne w ograniczonym wymiarze, gdyż stan zdrowia uległ pogorszeniu. Rozpoczęła się ciężka choroba serca, wielomiesięczne pobyty w szpitalach krakowskich i rzeszowskich. Pozostawiona w rękopisie rozprawa

habilitacyjna *Antroponimia dawnej ziemi przemyskiej* zawierała „pełny słownik nazwisk mieszkańców miasta i okolic Przemyśla od XV do XVIII wieku, komentarz etymologiczny, omówienie typowych formantów i uchwycenie ich frekwencji, charakterystykę semantyczną, zjawiska fonetyczne, wpływy obce, wykresy i mapy” – czytamy w recenzji. To, co opublikowała, przebadła i pozostawiła po sobie „stawia ją w gronie najsztudniejszych badaczy dialektologii historycznej i antroponimii polskiej (...)” napisał we wspomnieniach pośmiertnych Leszek Bednarczuk.

Zmarła 25 marca 1992 r. wymęczona długotrwałą chorobą, pochowana została na Cmentarzu Komunalnym w Przemyśle